

Historie budování stadionu na Jiráskově ulici

Sportovci stavěli sami....

Každý pohled na uplynulé delší časové období se při snaze najít v něm něco typického rozdělí na určitá období, na jejichž počátku či konci výrazně vystupují do popředí jako mezníky některé závažné události. Když hrstka nadšenců, pracovníků závodu PAL v Jihlavě ve Starých Horách, zakládala v prosinci 1948 závodní sokolskou jednotu (později TJ Spartak Jihlava), asi nad svým činem nijak vážně neuvažovala. Vzato přísně logicky, neuvažovala zřejmě vůbec, protože kdyby byla bývala zauvažovala jenom málo, asi by se svého záměru zhržila a kvapem od něj ustoupila, protože by si okamžitě musela uvědomit, že sportovní činnost nelze, až na velice vzácné výjimky, provozovat bez příslušného sportovního zařazení, a že tedy po založení Závodní sokolské jednoty vznikne moc starostí. Za prvé s tím, jak tedy rozvíjet činnost, aniž by ZSJ měla sebemenší vlastní zařízení, za druhé pak s tím, jak takové zařízení získat.

Snad ale bylo dobře, že tyhle úvahy se dostavily až potom, kdy ZSJ spatřila světlo světa a nezbylo nic jiného, než se k takové "nerozvážnosti" postavit čelem. A protože zakladatelé ZSJ byli mladí lidé, plni chuti a elánu, nezašla sotva založená jednota na úbytě, ale s důvěrou ve vlastní síly začala hledat ze vzniklé situace východisko. Je zapotřebí zdůraznit, že té důvěry ve vlastní síly muselo být hodně a bylo moc dobře, že jí bylo hodně. V pozdějších letech se totiž nad slunce jasněji ukázalo, že ZSJ i její následovnice si budou muset k naprosté většině svých sportovišť pomáhat výhradně svými silami a dobrovolnou brigádnickou prací.

Sportovní stadion - stavba číslo jedna

Když si uvědomíme, že zakládajícími sporty ZSJ byla kopaná, cyklistika, stolní tenis, šachy, kuželky a odbor ZTV, nebylo zapotřebí dlouho rozmýšlet, co postavit nejdříve. Cvičitelé ZTV by byli jistě raději viděli nejdříve novou velkou tělocvičnu, ale nakonec v odpoledních hodinách byly většinou volné školní tělocvičny, a tak situace řešitelná v tomto sportu byla.

Kuželkáři se rovněž mohli vyžívat, protože tehdejší soukromí majitelé restaurací a hospod byli lidé prozíraví a věděli, že mít kuželnu znamená mít také určitý počet stálých hostů. Šachisté ostatně také nepotřebovali okamžitě svoji vlastní místnost takže zbývali stolní tenisté, cyklisté a fotbalisté. Proto bylo rozhodnuto, že nejdříve je nutno vybudovat fotbalové hřiště, kolem něhož by se daly udělat dvě dráhy - atletická a cyklistická.

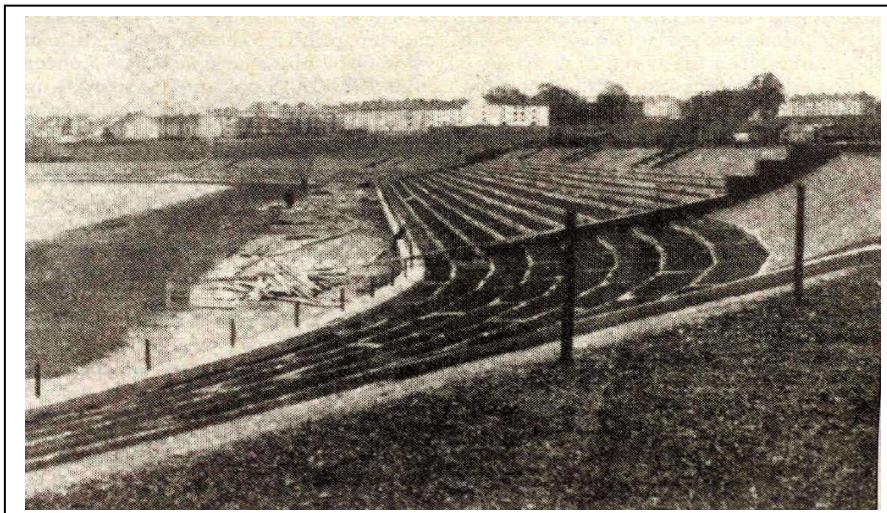
A z tohoto hlediska se hledalo rovněž vhodné místo. Kupodivu se našlo poměrně snadno při silnici z Jihlavy do Starých Hor proti bývalé pile, později skladu hutního materiálu, a to na parcelách 390,368 a sousedních, patřících ČS státním statkům v Rantířově. O přidělení těchto pozemků požádala ZSJ již 1. června 1950, ale tak rychle to zase nešlo.

K jejich předání n.p. Motorpal došlo až 2. listopadu 1951, ale fakticky předány vůbec nebyly. Nedočkavost členů ZSJ byla velká, úřady si však dávaly na čas. Proto bez ohledu na "papíroviny" se dnes nevysvětlitelnými cestami podařilo zapůjčit od n.p. Manganorudné a kyzové závody Chvaletice starší buldozer a 10. září 1951 bylo započato s přemísťováním zeminy. Do 28. listopadu tak změnilo místo asi tři tisíce krychlových metrů zeminy, ale uvedeného dne najednou buldozerista narazil na potrubí dálkového naftovodu a to byl konec, protože ONV v Jihlavě další práce okamžitě zakázal.

Samozřejmě, že fotbalisté, neboť oni byli v té době hlavní složkou a hybnou pákou ZSJ, se nevzdali a okamžitě začali jednat o přidělení jiného pozemku. A zase úspěšně. Dosáhli získání povolení k vybudování sportovního střediska blíž k městu na parcele 296/1 na Špitálském předměstí s tím, že v uvedeném prostoru bude vybudováno hřiště na kopanou o rozměrech 70 x 105 m, uzavřená lehkoatletická šestidráha o délce 400 m a na zbývajících ploš hřiště na košíkovou a odbíjenou, jakož i tenisové dvorce. Skutečnost, jak se mohl každý přesvědčit, byla již v prvopočátku poněkud jiná a v pozdějších letech se dále mnohé změnilo.

Jak je ze zachovaných písemných dokladů zřejmé, přestávka v budování prvního sportovního zařízení ZSJ nebyla příliš dlouhá, protože koncem ledna 1952 bylo již opět na novém pozemku přemístěno asi 4500 tis. m³ zeminy, i když projekt sportovního střediska, který pohově zpracoval jihlavský Stavoprojekt, ještě KNV v Jihlavě neschválil. Šlo o čas, protože práce bylo mnoho, vždyť jen objem přesunutá zeminy měl dosáhnout skoro 30 tis m³. Plánovalo se, že tento přesun by měl být hotov na jaře 1952 a pak hned mělo započít budování hřiště a atletické dráhy.

Začátek roku 1955 - stadion včetně hlediště začíná dostávat podobu, jakou mu určily projekty. Foto: archiv

Jenže plány nepočítaly s velkými překážkami, ty však přišly. V horní části pozemku se najednou narazilo na celistvou skálu, takže postup prací se radikálně zpomalil. Dlužno dodat, že k budování tohoto sportovního zařízení přistoupili členové ZSJ velkoryse a hleděli využít všech v té době dostupných

stavebních mechanismů. Na přesunu zeminy pracoval proto zmíněný buldozer, který však byl starý a poruchový. Nicméně pomohl udělat hodně práce. Převoz a rozprostření zeminy na budoucí ochozy zabezpečily z větší části skrejpři. Brigádníci z řad členů ZSJ, později pak i ostatní pracovníci podniku i občané města, nechali na této stavbě moře potu a mnohdy i krvavých mozolů. Podařilo se jim kvalitní dílo, počínaje projektanty konče brigádníky.

Projekt správně předpokládal nutnost řádného odvodnění celé plochy půdní drenáží, která spolehlivě fungovala. Když se pak v části pozemku vyskytla skála, zužitkoval se tento materiál pohotově ke štětování celé plochy. I tato velmi pomalá práce byla udělána dobře. Nicméně nutnost probít se skálou a celou plochu hřiště i budoucí atletické dráhy štětovat znamenala velmi podstatné zpomalení výstavby, takže na dodržení původně plánovaného termínu nebylo pomyšlení.

Podle původních předpokladů měla totiž v roce 1952 skončit konečná úprava plochy hřiště pro kopanou a postavena měla být i atletická dráha, v roce 1953 pak měly být upraveny ochozy celý areál měl být oplocen a postavena budova šaten s umývárny. Rozsah opoždění proti plánu je možné posoudit z toho, že na začátku roku 1955 byla vlastní plocha hřiště srovnána, opatřena vrstvou škváry a uválcována, zatímco atletická dráha byla vyštětována z necelých tří čtvrtin, ochozy a zbývající plocha byly v hrubém stavu po strojním přesunu zeminy.

Ve srovnání s faktem, že na začátku června téhož roku muselo být všechno v takovém stavu, aby stadion mohl sloužit pro uspořádání krajské spartakiády, bylo na zbývající práce málo času. Bylo totiž nezbytně nutné dokončit úpravu plochy hřiště pro kopanou, dokončit štětování zbytku atletické dráhy, opatřit ji škvárovým povrchem a uválcovat jej, dále vybudovat hlediště pro asi dva tisíce sedících diváků a ochozy k stání, konečně pak alespoň provizorně upravit okolní plochy. I tak však již bylo do konce roku 1954 vynaloženo na výstavbu 244 tis. Kčs, odpracováno přes 30 tisíc brigádnických hodin a vytvořena hodnota díla přes 624 tisíc Kčs.

Přes všechny obtíže se podařilo opět pomocí brigádníků i z řad žáků a studentů jihlavských škol i ostatních obyvatel města připravit stadion alespoň na spartakiádu, které přihlíželo hodně přes 15 tisíc diváků, což Jihlava ještě nezažila. Koncem roku 1955 bylo pak možno uzavřít uplynulé čtyřleté období výstavby zjištěním, že byly v podstatě splněny úkoly I. a II. etapy výstavby, obsahující stavbu hřiště, lehkootletické dráhy, ochozů a hlediště, jakož i oplocení areálu. Vzniklo tak dílo v hodnotě 1,615 tis. Kč, přičemž celkový počet brigádnických hodin dosáhl výše 43 267.

K hřišti patří šatny

Tím samozřejmě výstavba neskončila, ale před spartakovci stály její další dvě etapy, s nimiž však současně bylo zapotřebí dokončit z předešlých etap to, co se již i přes obrovské vypětí sil v roce 1955 udělat nepodařilo. Bylo zapotřebí definitivně upravit povrch hřiště i okolní dráhy včetně uložení obrubníků, dále bylo třeba vyšetřovat oblouky, zřídit doskočiště a potřebné plochy pro vrhačské disciplíny.

Ovšem hlavním polem činnosti měla být v roce 1956 již III. etapa výstavby, a to postavení budovy s kabinami a umývárny pro sportovce, klubovnu a bytem pro správce v prvním podlaží, v suterénu pak s dalšími místnostmi, určenými původně pro zřízení noclehárny. Tak měl v průběhu roku vzniknout objekt v hodnotě díla 706 tis. Kčs s vynaložením 308 tis. Kčs a odpracováním 13 200 brigádnických hodin. Bylo jej nutně potřeba, protože prozatímní řešení v podobě kabin ve starém vyřazeném stěhovacím voze nebylo nadlouho udržitelné.

Ale začátkem roku 1956 ještě nebyl schválen úvodní projekt, na jehož základě by mohl teprve stavitel vypracovat technický projekt. I přesto se již započalo s obstaráváním potřebného materiálu. Ke schválení úvodního projektu došlo 28. dubna 1956 a na základě toho se zavázal stavitel vypracovat projekt do 15. července 1956. Konečné povolení výstavby přišlo až v polovině září 1956 s tím, že maximální hodnota díla nesmí být větší než 540 tis. Kčs a vybudováním šaten končí výstavba tohoto sportoviště v akci T. To však opět předpokládalo udělat mnoho prací brigádnicky. Do konce roku 1956 se ale již mnoho udělat nedalo, přesto však byly vyzděny základy budovy a číst zdiva suterénu směrem k hřišti, aby byl zamezeno eventuální sesutí zeminy do výkopu, současně dovezeno 28 tis. cihel, betonové prefabrikáty nad okna a dveře, stropní vložky, písek, vápno, některé dveře a drobný materiál. Prostavělo se celkem 68 tis. Kčs, takže oproti plánu vznikl skluz 42 tis. Kčs.

V roce 1957 stavba pokračovala dobře, a tak koncem srpna byla dokončena hrubá stavba s většinou vnitřních příček, krovy, zastřešením provizorním krytem z dehtové lepenky, vyzděním štítů a vybetonovanou jámou pro septik. Přesto však číst prací zbyla i na rok 1958, kdy do konce srpna bylo kompletně hotové celé první poschodí a na základě kolaudačního řízení 13. září 1958 bylo vydáno povolení k užívání s tím, že do konce října budou dokončeny i všechny nedodělky v suterénu budovy a venkovní fasáda budovy bude hotová v květnu 1959.

Tak se konečně dočkali fotbalisté i atleti, kteří v budově získali velmi pěkné sociální zařízení v podobě šaten, umýváren, místnosti pro první pomoc, rozhlasové kabiny, místnosti pro rozhodčí, klubovny, ale také prádelny a skladů materiálu. Budova byla ústředně vytápěna, takže byl dostatek teplé vody jak v zimě, tak v létě. Prostě komfort, o jakém se sportovcům do té doby vůbec nesnilo. Když pak koncem roku výbor TJ bilancoval, byla hodnota díla 2639 tis. Kčs.

Rok 1959 a 1960 byl vyplněn jednak dokončovacími pracemi na budově, ale také stavbou vstupní brány s pokladnami, WC pro veřejnost v náspu jihovýchodní strany stadionu a hřiště na odbíjenou. Ovšem to vůbec neznamenalo, že spartakovci chtěli složit ruce v klín. Naopak hodlali pokračovat ve výstavbě dalších sportovišť. Protože se však již dříve ukazovalo, že se zatravněním plochy fotbalového hřiště a s výstavbou kryté tribuny bude nutno počkat, začal výbor TJ vyvíjet intenzivní činnost v jiném, daleko rozsáhlejším a závažnějším směru - v

prosazení investiční výstavby tělovýchovného střediska s krytým plaveckým bazénem. Ale to už je jiná kapitola.

Konečně zelená tráva

Výbor TJ Spartak Jihlava připravoval další akce, jejichž realizace se předpokládala po roce 1970.

Z úvah výboru vzešly konkrétní záměry na dokončení areálu stadionu. Etapa rekonstrukce stadionu byla započata v podstatě již v roce 1969 výkupem soukromých zahrádek v západní části areálu podél ulice E. Rošického.

V tomto prostoru započala v roce 1970 výstavba tréninkového hřiště pro kopanou o rozměrech 46x98 metrů přeložkou kanalizace a položením drenáží. Předtím ovšem došlo k náročnému vyrovnání dost svažitého terénu pomocí buldozeru. Práce pokračovaly navážkou škváry a konečnou úpravou povrchu v I. polovině roku 1972, takže od podzimu téhož roku bylo možno toto hřiště používat a současně zahájit rekonstrukci hlavního hřiště a atletické dráhy včetně sektorů.

Podél celého hřiště byla nejdříve položena svépomocí úplně nová kanalizace s vyústěním do Jiráskovy ulice a současně bylo uloženo i potrubí rozvodu vody na stříkání hřiště a dráhy. Je nutno dodat, že současně došlo k posunutí celého hřiště směrem k hledišti tak, aby kolem něho bylo možno vybudovat běžeckou šestidráhu. Až dosud totiž měli atleti pouze čtyřdráhu.

Vlastní přestavbu běžecké dráhy a zatravnění fotbalového hřiště bylo svěřeno podniku Slověsport Žilina, jehož stavební skupinu vedl známý odborník na dráhy Jaroslav Sibera. Ještě v roce 1972 bylo proto na plochu hřiště navezeno během dvou týdnů 2500 m³ ornice ze staveniště závodu Modeta ve Starých Horách, což bylo spolu s obstaráním kvalitního travního semena největší problém. K osetí trávníku po předchozím velmi náročném urovnání plochy došlo na jaře 1973.

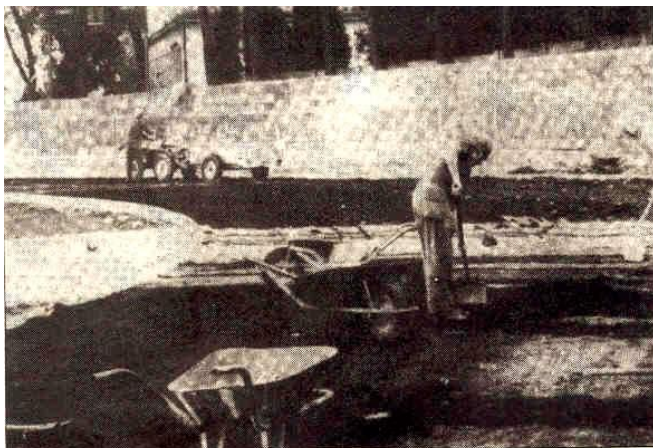
Mezitím však byla po celou zimu navážena na podklad atletické dráhy škvára z kotelny závodu Motorpal ve Starých Horách. O množství poskytne představu fakt, že k tomu byla spotřebována téměř celá tehdejší zimní produkce. Na horní vrstvu bylo s velkými obtížemi získáno asi 400 m³ kvalitní škváry z lokomotivního depa ČSD, která po prosetí a smíšení s cihlářskou hlínou posloužila stavební skupině k položení vrchní vrstvy dráhy a ostatních atletických sektorů.

Po nutném, více než ročním pěstování a ošetřování trávníku, byl provoz na prvním travnatém hřišti v historii TJ Spartak zahájen 11. srpna 1974 přátelským utkáním s prvoligovým mužstvem Bohemians ČKD Praha - populárními Klokany. Tak se splnil dávný sen fotbalistů a také atleti se dočkali kvalitní šestidráhy včetně dalších sektorů jako nutného předpokladu dalšího rozvoje atletiky v TJ Spartak Jihlava jako jediného atletického oddílu v celém okrese.

Současně od roku 1971 probíhalo oplocování celého areálu novým pevným plotem z kovových trubkových polí nad betonovou podezdívkou, jehož délka dosahuje kolem 600 metrů a současně bylo zřízeno i malé hřiště pro odbíjenou či košíkovou pod tréninkovým hřištěm. Všechny tyto práce byly skončeny v polovině roku 1974. Tím také definitivně skončila I. etapa přestavby stadionu.

Na řadě byla krytá tribuna

II. etapa rekonstrukce stadionu, rovně v akci Z, jejímž cílem bylo postavit krytou tribunu a přestavět již z čisti zborcené a málo strmé ochozy. Práce na stavbě kryté tribuny započaly v létě 1974 a do příchodu zimy byly postaveny nejdolejší čtyři stupně pro sedadla. Na jaře 1975 byla zahájena betonáž patek a dalších stupňů k stání, na niž navázala vlastní montáž tribuny. Tribuna podél jihozápadní strany stadionu byla 80 metrů dlouhá, měla 640 míst d sezení a téměř 2000 míst k stání. krátká doba výstavby by nebyla dosažena bez účinné pomoci jihlavských podniků i učňovských středisek. Celé dílo bylo odevzdáno do trvalého užívání 7. června 1975.

Velkou rekonstrukční a modernizační akcí byla přestavba běžecké dráhy a ostatních atletických sektorů v roce 1987. Na snímku pracovníci TJ Slávia Kroměříž při navážení a rozprostírání nového škvárového podkladu běžecké dráhy.

Foto:archiv

V dalších letech se žádná větší stavba neuskutečnila. V letech 1976 - 1977 se výstavba omezila pouze na některé drobnější stavby k vylepšení stávajícího stavu, jakými jsou např. vodovodní přípojka na tréninkové hřiště, jeho rozšíření o 6 metrů a vybudování cvičné 100 metrové běžecké dráhy za tribunou. Nepodařilo se prosadit dokončení ochozů stadionu tak, aby výškově navazovaly na strmější stupně kryté tribuny. Ovšem v tomto všem se pokračovalo v letech 1979 - 1980, kdy vzniklo na tribuně 2500 míst pro návštěvníky, z toho asi 700 k sezení, a v ochozech pak dalších asi 8000 míst k stání.

Na jaře 1983 došlo k rozšíření stávajícího tréninkového hřiště tak, aby mohlo sloužit i k hraní soutěžních utkání. K velkým úpravám stadionu také patřila příprava stadionu na dojezd

4. etapy Závodu míru v roce 1985. Práce spočívaly v rekonstrukci vjezdové části na stadion z Jiráskovy ulice a v úpravě celé vstupní partie a součástí bylo i vybudování nového hygienického zařízení a bufetu svépomocí členy TJ. V letech 1986 - 87 probíhala rekonstrukce atletické dráhy a dalších atletických sektorů, kde se dráha zkvalitnila a na rozběžištích byl položen japexový povrch. Na fotbalové tréninkové hřiště bylo umístěno osvětlení s halogenovými reflektory.

V době po roce 1989 probíhala řada dalších úprav, jako zatravnění tréninkového hřiště a v roce 2002 byla dokončena rekonstrukce šaten a správní budovy v podobě "krčku", včetně inženýrských sítí, sociálního zařízení, kabin mládeže, dospělých, nové kotelny, rekonstrukce správce bytu, v 1. patře kanceláře a tribuna V.I.P. Ale to je již současnost.

V článku byly použity pasáže a fotografie z materiálu "30 budovatelských let TJ Spartak Jihlava" z roku 1978 a "Čtvrtých deset let TJ Spartak Jihlava 1978 - 1988" z roku 1988, který vydala TJ Spartak Jihlava .

Helena Bartošová
Obor školství,
kultury a tělovýchovy